

עירובין ל

משה שווערד

1. שערים מצויינים בהלכה

דף ל. והתניא רשב"א אומר עוג מלך הבשן פיתחו כמלואו. פי' דקי"ל דאם יש מת בבית, כל הפתחים טמאין עד שיחשוב באיזה פתח יוציאו המת, וצריך שיהא פתח זה רחב עכ"פ ד' טפחים, ועוג מלך הבשן שאין ראוי לו פתח כזה, אין הפתח חשיב כפתח להציל שאר הפתחים, וא"כ ה"נ גבי עירוב האין אמר רשב"א דמערבין לרעבתן בסעודה בינונית של כל אדם. וחירץ אביי דמי שהוא גדול כעוג אי אפשר לנחחו להוציאו, דהרי אסור לנוול המת, משא"כ ברעבתן, בטלה דעתו אצל כל בנ"א, כדאמרין להלן (ע"ב), דמי מכריח אותו לאכול סעודה גדולה, יתגבר על מדותיו ויאכל סעודה בינונית ככל בנ"א.

✓ והא דאמר עוג מלך הבשן, אין לדקדק מזה דעכו"ם מטמא באהל, שיש בזה פלוגתא בגמ' יבמות (סא.), אלא למשל נקטיה, וכדמצינו בגמ' יומא (פ:) עוג מלך הבשן בככותבת לענין עיני יוה"כ. ומהא דאמרין שם דעוג נמי שיעור אכילתו לגבי יוה"כ ככותבת, יש ראייה דלענין אכילה אין חילוק בין רעבתן לשאר בני אדם כדלעיל.

2. ספר יד בנימין

שם בגמ', ת"ש דא"ר זב"ח אר"י עוג מלך הבשן פתחו כמלואו, פי' אלמא דפליגי רבנן עלי' דרשב"א, ור' יוחנן דאמר פתחו כמלואו כרבנן, ודחי, הסם דאיכא פתחים קטנים טובא ואיכא חד דהוי ארבעה דודאי כי קא מרווח צהיבא קא מרווח, פי' ואפי' ר"ש בן אלעזר מודה בזה שאותו שיש בו ארבעה טפחים מניל על כולם דמסתמא אס ירצה להוציא יוציאו מפתח זה ע"י שירחיבו כיון שהוא גדול משאר פתחים, אבל נשכל הפתחים שיש כולם טמאים, (ועי' ריטב"א).

3. רש"ש

דף ל ע"א גבורא מערבין בניינים חיומ ונמה כו' שתיים. זב"ח סי' קס"ג סקסא הא טוין זונות לכאריה תמוה דהא טיסור פירוש הוא כדרי מוזן ז"ל. ופי"ג גס' ז' בייס טוין לכ"ס. וא"כ אין כאן רק בינה א' לכל סעודה. ויש ליישב דברי ק"ת פ"ג הא דלקמן (לו ב) לגין פט"י כו' ואם אמר סרבו לי בזה לא אמר כלום כו' : שם זב"ח א"ת לגזיר זיין. לקמן אמרינן דקומטוס

4. שו"ת תורה לשמה סימן תיח

לטרות עבור אכילת פירות א"י אם יש בזה מצוה. שאלה אנכי העבד זכני השי"ת וקבעתי דירתי בארץ הקדושה תוב"ב צפת תוב"ב והנה רחוק מן העיר באיזה שעות יש מקום אחד אשר גם הוא מארץ ישראל שיש בו פרדסים ונמצאים שם פירות חשובים טובים ומתוקים ומשובחים במאד מאד אשר גם בשאר ארצות המגדלות פירות טובים יש לפירות אלו שבה ויתרון והגני שואל ממע"ת אם ארצה לילך בזמן גידול הפירות למקום ההוא ואשב שם איזה ימים כדי לאכול מפירות הטובים שבו אם יש בזה איזה פקוק ממידת חסידות ללכת ממקום למקום מהלך איזה שעות בשביל אכילה והנאה של מותרות הגוף כי כל אכילה זו היא בכלל מותרות נחשב או"ד שרי גם לפי מידת חסידים משום חיבוב ארץ ישראל כי פירות הם של א"י ויש מצוה בהליכה לשם לאכול מפירות החשובים של א"י. יורנו המורה לצדקה ושכמ"ה.

תשובה גם לפי מדת חסידים לית בהא פקוק וחשש דכן מצינו בגמרא דעירובין דף למ"ד /ל/ אמר רבב"ח כי הוה אולינא בתריה דרבי יוחנן למיכל פירי דגנסור כי הוינן בי מאה הוה מנקטינן לכל חד חד וחד מאה מאה מנייהו לא הוה מחזיק להו צנא בת תלתא סאוי והוה אכיל להו לכולהו וכי ע"ש הרי מפורש שהיו הולכין רבי יוחנן וסיעת מרחמוהי מאה רבנן ממקום למקום כדי לאכול פירות מתוקים וטובים וכל הליכתם בשביל זה שכן מוכח מן הלשון ובודאי הם היו מכוונים בזה בשביל חיבוב ארץ ישראל לאכול מפירות המתוקים וחשובים שלה וכוונתם לש"ש

והנה ודאי כולם היו חסידים וקדושים נמצא ד"ז הוא משנת חסידים ולית ביה פקפוק ולכן מאחר שגם אתה השואל כוננת לש"ש בשביל חיבוב א"י ולהודות לה' על הארץ ופירותיה הטובים לך אכול בשמחה והכל הולך אחר כונת הלב. והיה זה שלום וא-ל-ש-די ה' צבאות יעזור לי. כ"ד הקטן יחזקאל כחלי נר"ו.

5. שו"ת תורה לשמה סימן ריז

אם מותר להשבע לכבוד הצדיק. שאלה אחד היה מספר בשבח חכם אחד ז"ל בחכמה ובצדקות שבו ומספר עניינים שלו שמראה בזה גודל צדקותו וכשרותו ובתוך דבריו שהיה מספר ענין אחד נפלא שנמצא בו ונשבע מאיליו ואמר בשבועה שראה בעיניו ד"ז ויען אחד מן היושבים ויוכיח אותו על דבר השבועה כי למה נשבע שבועה זו על חנם ומי ביקש זאת ממנו שישבע ומי חשד אותו שמדבר שקר כדי שישבע ואם אדם טובע ממון מחבירו שמתחייב שבועה צריך להשתדל שלא יצטרך להשבע וכמה עיירות גדולים נחרבו בהר המלך על שהיו נשבעים באמת וכו' וזה הנשבע השיב שהוא כיון בשבועה שיתאמתו דבריו אצל השומעין בשביל כבוד הצדיק כי מצוה לספר בשבח הצדיקים אם צדק המוכיח בזה. יורינו המורה לצדקה ושכמ"ה. תשובה כל כהא לית בה חשש דהרי מצינו בגמרא דערובין דף למ"ד /ל" ע"א אמר רבה בב"ח כי הוה אזילנא בתריה דרבי יוחנן למיכל פירי דגנוסר כי הוינן בי מאה הוה מנקטינן לכל חד וחד עשרה עשרה כי הוינן בי עשרה הוה מנקטינן לכל חד וחד מאה מאה ומנייהו לא הוה מחזיק להו צנא בת תלתא סאוי והוה אכיל להו לכולהון ואמר שבועתא דלא טעים לי זיונא פי' רש"י ז"ל לא אכלתי לשובע ועדיין אני רעב ע"ש הרי כאן שהוא נשבע מאיליו בד"ז שלא היה שום אחד רוצה ממנו שישבע ורק נשבע מעצמו כדי שיאמת הדבר אצל השומעין וגם לא היה בדברים אלו שום צורך כי אם רק הוא כוננתו לספר בשבח א"י והשתא ה"ה כנידון השאלה דלית לן בה מיהו אם מספר האדם דברים בעלמא שאין בהם שום מצוה והוא נשבע בתוך דבריו כיוצא בזה ודאי לא אריך. ...

6. מהרש"א על ברכות דף מד/א

גמ' דלא טעים מזונא כו'. הפירות מתוקין ואינן סועדין כפירש"י ועד"ז יש לפרש תלונת המרגלים בא"י שהביאו פירות טובים ממנה ע"פ מ"ש בחידושונו במסכת סוטה פרק א"נ שהיה תלונתם שאין בא"י רק פירות מתוקין ואין בהם חיי נפש וז"ש זבת חלב ודבש היא וזה פריה ר"ל שהן מתוקין כדבש הזה אבל אין בהן חיי נפש שאין סועדין ואדרבה מחלישין מחמת המתקנות ובעו מלח להשיב לב כמ"ש התוס' וק"ל:

7. ספר יד בנימין

שם בגמ', ככר זו עלי אין מערבין לו צה, פי' כיון דאסור צהנאה, הנה לפי"מ דקיי"ל (לקמן ל"ח) דאין מערבין אלא לדבר מצוה ומצוה לאו ליהנות ניתנו א"כ מאי איכפת לן צמה דאסור צהנאה, ורש"י פי' צאמת להלן כסוף העמוד בלישנא אחריתי הטעם למ"ד דמערבין משום דמצוה לאו ליהנות ניתנו, וא"כ יש להבין צאמת טעמא דרצ הונא דאמר אין

מערבין, ועי' מש"כ בזה התוס' בשם הרשב"ם, וצריטצ"א כי דמ"ד אין מערבין ס"ל דמערבין אף לדבר הרשות או דס"ל מצוה ליהנות ניתנו יעוי"ש.

אבל צמוס' רי"ד כי לבאר דאף דאין דמערבין אלא לדבר מצוה ומצוה לאו ליהנות ניתנו אפ"ה ס"ל שפיר לרצ הונא בככר זו עלי דאין מערבין דמכיון דאסרו צהנאה הרי הוא כעפרא דארעא ואינו שלו, ונהי' דאי צעי מיתשיל עלי' ואמר' פסחים מ"ו דמטעם זה הו' כשלו ככר פי' צ"א חיעור" ח"ג סי' פ"א אות י"ז דשאני התם דגם דבר הגורם לממון איסרבי לעבור עליו צבל יראה וכמש"כ בצאג"א, אבל בעלמא לא מיקרי שלו, ולישנא אחריתי שצ"י יסבור

והנה זהא דקחני בסמוך ככר זו הקדש אין מערבין לו זה פירש"י ז"ל, "הקדש ודאי אסר בכל הנאות ואינו ראוי לשום אדם", ויש מקשים ל"ל מהאי טעמא דאסר בכל הנאות מפוק ל"י מטעם דאינו שלו כיון שהקדיש את הככר ממש להקדש, ואולי י"ל דזהו באמת כוונת רש"י ז"ל דאסר בכל הנאות כיון שהקדישו ואינו שלו ודו"ק. אבל בס' קהלות יעקב סי' ט' ס"ק ב' כ' ליישב ולהוכיח דגבי עירוב לא בעי שיהא שלו ממש אלא סגי בהיתר אכילה ולענין היתר אכילה ה"י מושיל מטעם דאי בעי מתשיל ועיי"ש.

9. רשב"א על עירובין דף ל/א

ככר זו הקדש אין מערבין לו בה. וא"ת אמאי לא והא איבעי מתשיל עלה. י"ל דלא אמרו איבעי מתשיל עלה אלא במה שהוא עכשיו ראוי אצל אחרים כיון לנזיר דחזי לאחרים, ואי גמי תרומה לישראל דחזיא לכהנים, וכיון דחזו לאחרים מהשתא וחזי גמי לדידיה אי מתשיל עלה הוא דמהני מיגו אפי' לסומכוס, אבל במידי דלא חזי השתא לא לדידיה ולא לאחריני לא מהני ביה מגו כלל, והיינו טבל דלכולי עלמא אין מערבין בו כסתמא דמתני' (לקמן לא. א), ואפי' לרבי דאמר (לקמן לב. ב) כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות:

10. רש"י עירובין דף ל/ב

שמערבין לגדול - למי שהוא גדול שהביא שתי שערות שחייב בענוי ואף על גב דלמחר לא חזי ליה הואיל וחזי לקטן שאינו בר עונשין:

11. ספר יד בנימין

<p>דף י' ע"ב בגמ', כשם שמערבין לגדול צוה"כ ק' מערבין למזר צ"ן וכו' מנזל דמכיון דלקטן חזי שפיר מערבין, והנה לקמן ל"א ע"ב גבי אין מערבין בטבל מוקי לה בטבל הטבל מדרבנן וידוע שי' הרשב"א ז"ל ניבמות פ' חרש (דף ק') דאיסור דרבנן ספינן לקטן צידים וא"כ הרי חזיא לקטן ואמאי אין מערבין צ"י, כבר עמד בזה הרשב"א ז"ל בעלמו וכ' לחלק דשאינו יוה"כ שאין האיסור מלך ע"מנו אלא איסורא דיומא קגרים וצכה"ג מהני מטעם דחזיא לקטן משא"כ בטבל האיסור הוא מלך ע"מנו, אבל הרשב"א ז"ל לא ניחא ל"י בחילוק זה שהרי בגמ' מדמינן איסור מזר ל"ן ותרומה לישראל ליוה"כ, וכ' באמת להוכיח ממה דאין מערבין בטבל הטבל מדרבנן, דגם איסור דרבנן לא ספינן ל"י צידים ודלא בהרשב"א ז"ל, ועיי' אהיעור ח"ג סי' פ"א אות ט"ו שכי' ליישב ד' הרשב"א דהא דמשוי איסור תרומה לישראל ויין</p>	<p>למזר ליוה"כ הוא משום דבאיסור דאורייתא אין חילוק צ"ן איסור גברא לאיסור חפלא כ"י יעיי"ש. והנה לע"ס קושית הרשב"א ז"ל מהא דטבל הטבל מדרבנן אמאי אין מערבין צ"י כיון דאיסור דרבנן ספינן לקטן צידים ככר כ' ברש"ש דשמע לתרן בזה דנתי דאיסור דרבנן ספינן לקטן צידים מ"מ טבל אסור להאכיל לקטן מטעם אחר דהוי הנאה של כילו וכעין שכי' המוס' שנת כ"ו, ור"ל דהאיסור הוא על הגדול המאכיל וכן הביא באהיעור שם אות י"ט צ"ס המרכבה"מ והישועות יעקב שחי' כן יעיי"ש. וראיתי בס' "קהלות יעקב" סי' ט' שרצה לדחות דענין הנאה של כילו שייך רק כשמאכיל לבהמה אבל כשמאכיל לאדם אפי' לקטן אין איסור הנאה של כילו יעיי"ש, ומכרח ד"ז מהא דמאכילין לעניים דמאי אף שגם דמאי נאסר הנאה של כילו אפי"כ דלאדם לא מהני הנאה של כילו, מיהו שמעתי לתמוה על ראייתו דהתם גבי עניים מלכתחילה לא גזרו חכמים איסור דמאי ודו"ק.</p>
--	---

12. ספר יד בנימין

שם בגמ', וז"ש התם איכא קעודה הראוי'
מנעו"י, עי' ריעב"ל שהוא למ"ד
סוף היום (שעבר) קונה עירוב דלילי למ"ד
תחילת היום קונה עירוב הא ודאי לא חזיא לי,
ועי"ש שהקשה דאפי' למ"ד סוף היום קונה
עירוב היינו בתחילת זיה"ש והרי אסור לאכול
אפי' קודם לכן משום מוספמ יוה"כ, וסייך
דסוף היום אמרי' שקונה עירוב היינו סוף הימור
היום של אכילה, וערב יוה"כ קונה עירוב קמוך
למוספמ יוה"כ ועי' עוד מה שהבאנו לקמן
בגמ' ד"ה סומכוס.

13. תוספות עירובין דף ל/ב

ולפרוש עליה ממקום אחר - השתא ס"ד דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ואף על גב דרבה דאית ליה הכנה אמרינן בפירקא (דף לה): דתחילת היום קונה עירוב וכוחיה קיימא לן מ"מ מותר לתקן הטבל דלא גזרו עליו בין השמשות עד שתהא לילה ניכרת וידוע והא דתנן בבמה מדליקין (שבת דף לד.) דספק חשיכה אי מעשרין את הודאי והיינו כרבנן דר' אפ"ה קס"ד דהך מתני' דהכא אתיא כרבי משום דאיכא משניות טובא דמוקי להו הש"ס לקמן כרבי וא"ת אם כן אמאי קתני מתני' אבל לא בטבל הא הוי לתקוני בין השמשות ואן לומר דההיא אתיא דלא כרבי מדפריך לקמן (דף לד): רישא רבי וסיפא רבנן ולא פריך רישא וסיפא רבנן ומציעתא רבי ועוד דפריך לקמן אבל לא בטבל פשיטא משמע דליכא מאן דפליג ומיהו איכא למימר הא דפריך פשיטא היינו משום דמרישא שמעינן לה דקתני מערבין בדמאי דמשמע אבל לא בטבל וי"ל דאינו מועיל מה שראוי לתקנו אלא במידי דחזי השתא לשום אדם כגון תרומה דחזיא לכהנים ותדע דאמר לעיל דאין מערבין בהקדשות אף על גב דאפשר לאיתשולי עלייהו:

14. תוספות עירובין דף ל/ב

לא נחשדו חברים - אע"ג דמשום כבוד שבת שרי כדאמר בהאשה רבה (יבמות דף צג.) היינו שצריך לאכול אותן פירות בשבת אבל הכא מיירי דאין צריך לאוכלן בשבת ואע"ג דאין מערבין אלא לדבר מצוה לא התירו לתרום שלא מן המוקף אלא לכבוד שבת ולא לצורך מצוה אחרת:

15. תוספות עירובין דף ל/ב

אלא סומכוס סבר לה כרבנן - ואם תאמר מהאי טעמא נמי נזיר לא יערב ביין כיון דשבות הוא לשאול על הנדרים בשבת כדאמרינן פרק מי שהחשיך (שבת דף קנז.) וי"ל דלצורך שבת נשאלין כדאמרינן התם והאי הוי צורך שבת שיהיה מותר לשתות יין בשבת:

16. שערים מצויינים בהלכה

מדבריהם שאין סוברים כן. ועי' במשנה
למלך (טו"מ פי"א) שסידר הענין בג' דרכים:
א) אהל זרוק ממש בשעה שהוא באויר,
לכו"ע לא שמיה אהל. ב) אהל שמונח ע"ג
כתיפו של אדם או ע"ג בהמה, והם נושאים
האהל, דעכ"פ האהל עצמו אינו נוגע בארץ,
בזה פליגי, לרבי לא שמיה אהל, ולר"י בר"י
שמיה אהל. ג) כשהאהל נגורת בארץ, אפשר
דרבי סובר דשמיה אהל. והנה באופן הג' יש
פלוגתא באחרונים, עי' בחזו"א (ה' אבלות
רי"ח) דס"ל דלא שמיה אהל, ובשו"ת

ומר סבר אהל זרוק שמיה אהל. כתבו
התוס', דדוקא כשמונח הוי אהל כו'.
ועי' בתוס' במס' נזיר (נה. ד"ה והתניא)
דהאי מונח היינו שמונח ע"ג בהמה או
ע"ג אדם הנושאים אותה שהם נוגעים
בארץ. וכ"כ התוס' ישנים במס' שבת (יז.).
וכיון שהאהל בעצמו אינו נוגע לארץ, פליגי
בה רבי ור"י, דלרבי לא שמיה אהל, ולר'
יוסי ברבי יהודה שמיה אהל. ועי' בתוס'
במס' סוכה (יג: ד"ה ירקות) דמבואר